

Obhliadka miesta priestupku

Anotácia: V tomto príspevku sa autori pokúšajú analyzovať súčasný stav a charakterizovať perspektívu možnosti postupu policajta pri obhliadke miesta priestupku, hlavne pri zaisťovaní kriminalistických stôp, ktoré sú dôležité pre objasnenie priestupku. Obhliadka je nielen kriminalistickou metódou, ale aj jeden z dôkazných prostriedkov, ktorý je uvedený v trestnom poriadku. Figuruje nielen ako dôležitý základ objasňovania trestných činov, ale svojou podstatou je významná aj pri obhliadke miesta priestupku. Tento článok vznikol na základe podnetov z policajnej praxe s cieľom otvoriť diskusiu. Autori sa pri predmetnej problematike zamysleli aj nad prepojením dôkazných prostriedkov využívaných správnym orgánom a orgánmi činnými v trestnom konaní.

Kľúčové slová: obhliadka, obhliadka miesta činu, priestupok, kriminalistický technik, policajt.

Úvod

Hlavným podnetom vzniku tohto článku s cieľom otvoriť diskusiu bol návrh plk. Mgr. Ľuboša Hullu, zástupcu riaditeľa odboru kontroly Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave. Článok nie je len bezprostrednou reakciou na tento podnet, ale je aj pokusom o otvorenie diskusie na tému zvyčajne odsúvanú nielen na okraj inštitucionalizovaných policajných záujmov, ale aj záujmu kriminalistiky a právneho systému v Slovenskej republike. Dôvodov je zaiste viac.

Záujem novinárov a sláva kriminálnych seriálov rozhodne nič o priestupku neprezentujú. Pre policajného manažéra i policajta by to ale mali byť sekundárne znaky jeho úspešnosti. Občana zaujímajú závažné a publikované kriminálne aktivity do tej miery, že si o nich prečíta, ale priestupok je každodenná realita jeho života. Bezprostredne ho obťažuje, ovplyvňuje a pôsobí na jeho vnímanie a hodnotenie polície a štátneho aparátu.

Tento význam ale nedáva súčasné hodnotenie policajnej práce súvisiacej so spracovávaním alebo riešením problémov priestupkov a konania o nich.

Táto realita nás podnietila naznačiť možnosti kriminalistických a súvisiacich znalostí, ako by sa mal tento problém riešiť. Našou snahou nie je skúmanie možností, ktoré poskytujú alebo by mohla poskytovať oblasť správneho práva, ale ani policajného práva. Napriek tomu sa však musíme zaoberať aj vplyvom aktuálnej právnej úpravy v tejto oblasti.

Analýza súčasného stavu

Obhliadka, ktorá je jednou z metód kriminalistiky, má svoje umiestnenie konkrétne v kriminalistickej taktike. Podľa nášho názoru je dôležité, aby čitatelia, ktorí nemajú poznatky v tejto oblasti, porozumeli systému kriminalistiky a rozdeleniu kriminalistických stôp.

Systém kriminalistiky v súčasnosti rozdeľujeme na kriminalistickú techniku a kriminalistickú taktiku. Predmetom kriminalistickej techniky je skúmanie látkových stôp, ktorých vznik sa spája s odrazom v látkovom prejave hmotných objektov a prejaví sa ako zmena v látkovom objekte odrážanom i odrážajúcom priestupkovú aktivitu.

Predmetom kriminalistickej taktiky je aj skúmanie kriminalistických stôp, ale pri porovnaní názorov jednotlivých autorov dospejeme k rozličným stanoviskám. Podľa Krajníka „predmetom skúmania kriminalistickej taktiky je skúmanie kriminalistických pamäťových stôp, ktoré vznikajú procesom zapamätania vo vedomí osoby.“¹

1 KRAJNÍK, V., a kol. 2005. *Kriminalistika*, s. 19

Podľa Krajníka a Štrausa je „kriminalistická taktika samostatným systémom kriminalistiky, ktorá poskytuje vedecké metódy na skúmanie **predovšetkým** pamäťových kriminalistických stôp.“²

Podľa Meteňka základ kriminalistickej taktiky predstavuje predmet a objekt. Pod objektom kriminalistickej taktiky chápe kriminalistické stopy skúmané metódami kriminalistickej taktiky. V poslednej učebnici kriminalistickej taktiky, ktorá bola vydaná v roku 2012, uvádza, že do systému kriminalisticko-taktickej stopy patria stopy **pamäťové**, ale aj **vecné stopy** a tie **látkovce stopy**, ktoré sú skúmané metódami kriminalistickej taktiky.³

Nás bude zaujímať v tej koncepcii najmä problém kriminalistickej obhliadky, ktorá by mala tvoriť základnú a primárnu metódu objektívneho poznávania kriminalistických stôp každého druhu.

„Obhliadka je špecifická metóda kriminalistického skúmania, ktorou sa bezprostredným pozorovaním vyhľadávajú, predbežne skúmajú a zaisťujú kriminalistické a iné stopy, zisťuje, skúma, hodnotí a dokumentuje stav materiálneho prostredia, ako aj iných významných objektov majúcich vzťah k objasňovanej udalosti s cieľom zistiť celkovú situáciu a informácie slúžiace na poznanie objektívnej pravdy o kriminalisticky relevantnej udalosti, ako aj vzťahy medzi nimi a iné podstatné okolnosti.“⁴

Predchádzajúce rozdelenie systému kriminalistiky a prezentovaná definícia obhliadky nás uisťujú v tom, že obhliadkou sa vyhľadávajú len materiálne stopy látkové, nie stopy pamäťové, ako sa to v praxi pragmaticky spája. Realizátor obhliadky môže pri vykonávaní obhliadky miesta priestupku použiť aj inú kriminalisticko-taktickú metódu, ako je napríklad výsluch, ktorou bude získavať pamäťové stopy, ktoré sú uložené vo vedomí človeka. Pritom treba rozlíšiť, že realizátor bude pri obhliadke uplatňovať výlučne zásady, ktoré sú charakteristické pre obhliadku, a pri vyťažovaní osôb bude uplatňovať zásady, ktoré sú typické pre výsluch a nebude ich spájať do jedného celku. Tým chceme konštatovať, že v žiadnom prípade nie je súčasťou obhliadky výsluch, ale výsluch ako kriminalisticko-taktická metóda a jeho druh – vyťažovanie – sa v čase vykonávania obhliadky môže použiť. Kriminalisticko-taktické metódy, kam zaraďujeme aj obhliadku, majú nezanedbateľný význam v poznávaní kriminalisticko-relevantnej udalosti. Za kriminalisticko-relevantnú udalosť môžeme považovať aj priestupok alebo trestný čin, bez ohľadu na ich „závažnosť“. „Priestupkom je zavinené konanie, ktoré porušuje alebo ohrozuje záujem spoločnosti a je za priestupok výslovne označené v tomto alebo v inom zákone, ak nejde o iný správny delikt postihnuteľný podľa osobitných právnych predpisov, alebo o trestný čin.“⁵

Aj keď je obhliadka jedným z prostriedkov dokazovania pri trestných činoch, svoju podstatu, ciele i zásady uplatňuje aj pri vykonávaní obhliadky miesta priestupku alebo iných objektov súvisiacich s priestupkom – napríklad pri obhliadke vecí.

Stretávame sa aj s otázkami, že ak je policajt zaradený na obvodnom oddelení a vykonáva obhliadku miesta priestupku a nemá špeciálne znalosti a ani materiálno-technické vybavenie na zaisťovanie kriminalistických stôp ako kriminalistický technik, ako by mal postupovať, ak by na mieste obhliadky priestupku vyhľadal napríklad daktyloskopickú stopu a mal by ju zaisťovať.

Analýzu by sme mali začať tým, že podľa zákona o Policajnom zbore v § 2 ods. 1., písm. k) Policajný zbor plní tieto úlohy – „odhaľuje priestupky a zisťuje ich páchatel'ov, a ak tak ustanovuje osobitný zákon, priestupky aj **objasňuje** a prejednáva.“⁶

2 KRAJNÍK, V., STRAUS, J., a kol. 2000. *Kriminalistická taktika*, s. 9

3 METEŇKO, J. 2012. *Kriminalistická taktika*.

4 METEŇKO, J. 2012. *Kriminalistická taktika*, s. 114

5 § 2 ods. 1. zákona č. 372/1990 Zb. v znení neskorších predpisov

6 § 2 ods. 1. písm. k), zákona č. 171/1993 Z. z.

Podľa § 32 ods. 2 zákona o Policajnom zbore „policajt je oprávnený vykonať **ohliadku miesta priestupku**, ohliadku vecí, ktorá môže súvisieť so spáchaním priestupku a v súvislosti s tým **zistiť a zaistiť stopy**.“⁷

Policajt sa má pri objasňovaní a prerokúvaní priestupku riadiť **zákonom č. 372/1990 Zb. o priestupkoch** a taktiež **nariadením prezidenta Policajného zboru č. 7/2002 o objasňovaní a prejednávaní priestupkov v Policajnom zbore**. Podľa § 58 ods. 3., písm. a.) zákona č. 372/1990 Zb. **objasňovanie** priestupkov vykonávajú aj orgány **Policajného zboru**. Podľa § 58 ods. 4. zákona č. 372/1990 Zb. orgány Policajného zboru objasňujú:

„a) priestupky uvedené v § 24 ods. 1 písm. c), § 30 ods. 1 písm. d) až h), § 35 ods. 1 písm. f), § 44 a 46,

b) priestupky proti verejnému poriadku, priestupky proti občianskemu spolunažívaniu, priestupky proti majetku a devízové priestupky v rozsahu ustanovenom osobitným predpisom,

c) priestupky proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, priestupky proti bezpečnosti a plynulosti železničnej dopravy a ďalšie priestupky proti poriadku v štátnej správe, ak boli spáchané na úseku štátnej správy v pôsobnosti Policajného zboru,

ak uvedené priestupky nezistil alebo ich neobjasňuje orgán uvedený v odseku 2 alebo odseku 3 písm. b) až e).“⁸

Podľa zákona o priestupkoch orgány oprávnené **objasňovať priestupky** (§ 58 ods. 3, zákona č. 372/1990 Zb.) sú pri objasňovaní priestupkov oprávnené:

„a) vysvetlenie od maloletého alebo mladistvého možno vyžadovať len za prítomnosti jeho zákonného zástupcu alebo fyzickej osoby, ktorá sa osobne stará o maloletého alebo mladistvého na základe rozhodnutia podľa osobitných predpisov, alebo zástupcu zariadenia, v ktorom je maloletý alebo mladistvý umiestnený na základe rozhodnutia súdu podľa osobitných predpisov, alebo zástupcu orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,

b) vyžadovať vysvetlenie od štátnych orgánov alebo obcí,

c) vyžadovať odborné vyjadrenie od príslušných orgánov,

d) vykonávať alebo vyžadovať úkony potrebné na zistenie totožnosti osôb a ich pobytu,

e) vyžadovať predloženie potrebných podkladov, najmä spisov a iných písomných materiálov.“⁹

Podľa **nariadenia prezidenta Policajného zboru č. 7/2002 čl. 17 ods. 2** policajt je pri objasňovaní priestupkov oprávnený:

„a) vyžadovať vysvetlenie od fyzických osôb alebo právnických osôb,

vyžadovať vysvetlenie od štátnych orgánov alebo obcí,

vyžadovať odborné vyjadrenie od príslušných orgánov,

vykonávať alebo vyžadovať úkony potrebné na zistenie totožnosti osôb a ich pobytu,

vyžadovať predloženie potrebných podkladov, najmä spisov a iných písomných materiálov,

b) vykonať ohliadku miesta priestupku, ohliadku vecí, ktorá môže súvisieť so spáchaním priestupku a v súvislosti s tým zistiť a zaistiť stopy,

7 § 32 ods. 2., zákona č. 171/1993 Z. z

8 § 58 ods. 4. písm. a, b, c, zák. č. 372/1990 Zb.

9 § 60 ods. 1. Písm. a, b, c, d, e, zákona č. 372/1990 Zb.

- c) zaistiť osobu,
- d) zaistiť vec.¹⁰

Ďalším a nemenej dôležitým ustanovením je **čl. 21 nariadenia prezidenta Policajného zboru 7/2002**. V čl. 21 ods. 1 spomínaného nariadenia sa uvádza, že ak je potrebné na zabezpečenie riadneho objasnenia priestupku, policajt vykoná **ohliadku miesta priestupku alebo veci**, ktorá môže súvisieť so spáchaním priestupku alebo v súvislosti s ním.

Tu chceme upozorniť, že policajtom sa na účely nami skúmaného problému nemyslí len policajt podľa § 10 ods. 8 písm. a, b, c, d, e, f, g Trestného poriadku, ale aj policajt zaradený na obvodnom oddelení, na dopravnej polícii, kriminálnej polícii atď. Podľa čl. 21 ods. 2 nariadenia prezidenta Policajného zboru č. 7/2002 policajt vykonáva ohliadku miesta priestupku, ohliadku veci, zisťuje a zaisťuje stopy, a to podľa zásad uvedených v nariadení ministra vnútra Slovenskej republiky č. 53/2008 o vykonávaní odbornej činnosti a znaleckej činnosti vo vednom odbore kriminalistika v Policajnom zbore, pokyn riaditeľa Kriminalistického a expertízneho ústavu Policajného zboru č. 19/2006 pre výkon znaleckých činností a odborných činností v Policajnom zbore. Ak by došlo k obhliadke miesta priestupku a na mieste činu by policajt vyhľadal viditeľnú napríklad daktyloskopickú stopu, má právo sa obrátiť podľa čl. 17 ods. 2 písm. a) bod 1 nariadenia prezidenta Policajného zboru č. 7/2002 a zabezpečiť vyjadrenie od kriminalistického technika, ktoré si spravidla zabezpečí na obhliadku miesta priestupku ústne cez operačného dôstojníka. Ak by kriminalistický technik zaistil pri obhliadke miesta priestupku daktyloskopickú stopu, postupovalo by sa nasledovne podľa čl. 5 ods. 4 nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky č. 53/2008. „Útvary ministerstva a útvary Policajného zboru v prípadoch súvisiacich s odhaľovaním, objasňovaním alebo prevenciou trestnej činnosti, **objasňovaním priestupkov** alebo iných dôležitých skutočností môžu žiadať o vykonanie znaleckej činnosti za predpokladu, že odôvodnene považujú vynaloženie nevyhnutných nákladov na skúmanie spoločensky nutné a ekonomicky účelné.“¹¹

V závere analýzy môžeme teda naznačiť dôležitosť efektívnosti policajných činností vo vzťahu k uspokojovaniu potrieb občanov. Vždy sa tu kladie dôraz na spoločenskú nutnosť uspokojiť potreby občanov a ekonomické náklady na činnosti spojené so zisťovaním, objasňovaním priestupku a rozhodovaním o ňom. Naše skúsenosti a odhad skutočného stavu ukazujú, že v realite policajného postupu, ale i postupu iného správneho orgánu dochádza nadmieru k redukcii uspokojovania potrieb občanov vo všetkých etapách procesu práce s priestupkami.

Obhliadka miesta priestupku

Pri vykonávaní obhliadky miesta priestupku je nevyhnutné dodržiavať aktuálne právne predpisy a využívať všetky právne možnosti na dosiahnutie stanoveného cieľa – zistiť páchatela a vytvoriť podmienky na spravodlivé uloženie trestu/sankcie.

V nasledujúcej časti tohto článku sa budeme pokúšať prepojiť a hľadať spoločné znaky medzi správnym orgánom a súdom. Pretože obhliadka sa vykonáva aj pri priestupkoch, aj pri trestných činoch, viedlo nás to k zamysleniu a prepojeniu zásad a pravidiel pri objasňovaní a dokazovaní predovšetkým priestupku s komparáciou so spáchaným trestným činom. Prv než prejdeme k samotnej komparácii, začali by sme tým, že aj správny orgán a aj

10 Nariadenie prezidenta Policajného zboru o objasňovaní a prejednávani priestupkov v Policajnom zbore čl. 17 ods. 2 písm. a, b, c, d.

11 Nariadenie ministra vnútra Slovenskej republiky o vykonávaní odbornej činnosti a znaleckej činnosti vo vednom odbore kriminalistika v policajnom zbore č. 53/2008.

súdy ukladajú určitý druh trestu. Správny orgán ukladá trest za porušenie právnych noriem, ktoré označujeme ako priestupky, a súdy ukladajú jednotlivé druhy trestov za porušenie právnych noriem, ktoré nazývame trestné činy. Podľa nás, ak správny orgán a súdy ukladajú tresty za porušenie jednotlivých právnych noriem páchatelom, tak potom by mali využívať aj spoločné dôkazné prostriedky pri objasňovaní spáchaného trestného činu alebo správneho deliktu. Úlohou polície je objasňovať každé jedno porušenie zákona, a preto si myslíme, že aj na obhliadke miesta priestupku by sa mal zúčastňovať kriminalistický technik, ktorý by zaistil všetky druhy stôp, ktoré by našiel na základe svojich zmyslov a pomocou materiálno-technického vybavenia. V praxi vykonáva objasňovanie priestupkov policajt, ktorý je zaradený na obvodnom oddelení a nemá k dispozícii spravidla žiadane materiálno-technické vybavenie, a tak nemá možnosť vyhľadať a zaistiť všetky stopy. Ak nebudú zaistené všetky stopy, je menšia pravdepodobnosť, že dôjde k objasneniu priestupku, a teda subjekt, ktorý bol poškodený, sa vymožitelnosti práva nedočká. Práve tu sa ukazuje jeden z výrazných nedostatkov organizácie polície v území. Obvodné oddelenie ako najnižší článok nemá k dispozícii kvalifikovanú osobu na dôslednú obhliadku, zistenie a zaistenie čo aj najjednoduchších stôp tak, ako to bolo v minulosti vo vzťahu k úlohám a možnostiam pomocných kriminalistických technikov.

Ďalej by sme chceli poukázať na objasňovanie pri priestupkoch a trestných činoch, kde sa nevykonáva obhliadka miesta činu. Podotýkame, že vychádzame z toho, že ak správny orgán a súdy ukladajú trest za porušenie právnych noriem, tak by mali využívať aj rovnaké dôkazné prostriedky. V nariadení P PZ č. 7/2002 o objasňovaní a prejednávaní priestupkov v Policajnom zbore sú v čl. 17 vymenované oprávnenia policajta pri objasňovaní priestupku. Ak vychádzame z § 58 ods. 2 a ods. 3 zákona o priestupkoch a poukážeme na § 34 ods. 1 zákona o správnom konaní, kde je uvedené, že správny orgán na dokazovanie môže **použiť všetky prostriedky**, ktorými môže zistiť a objasniť skutočný stav veci a ktoré sú v súlade s právnymi predpismi, tak potom by mal mať správny orgán aj **znalosti v oblasti kriminalistiky**, ak poukážeme, že by využíval dôkazné prostriedky, ktoré sú uvedené v Trestnom poriadku.

V závere tohto príspevku by sme našu pozornosť chceli upriamiť aj na objasnenie pojmov obhliadka a ohliadka. V praxi sme sa stretli s pedagogickým, ale i pragmatickým výkladom založeným na doslovnej analýze príslušných právnych noriem, že ohliadka sa používa pri „ohliadke priestupkov“ a obhliadka pri obhliadke trestných činov. Nie je to tak. Obhliadka a ohliadka sú z hľadiska ich významu a obsahu totožné, len treba brať do úvahy, že ohliadka je slovenský prepis českého výrazu „ohledání“, ako ekvivalent pre našu (slovenskú) obhliadku. Prezentovaný názor vznikol vzhľadom na vzájomné pôsobenie už veľmi dávnej právnej úpravy priestupkového práva a relatívne dobrú citlivosť trestného práva na zmeny po rozdelení spoločného štátu. Preto správne pomenovanie na Slovensku pre všetky varianty tejto poznávacej metódy je **obhliadka**, napríklad obhliadka miesta činu.

Literatúra

KRAJNÍK, V, a kol. *Kriminalistika*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru. 2005. 360 s. ISBN 80-8054-356-9.

KRAJNÍK, V., STRAUS. J. *Kriminalistická taktika*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru. 2000. 221 s. ISBN 80-8054-146-9.

METEŇKO, J. *Kriminalistická taktika*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru. 2012. 267 s. ISBN 978-80-8054-553-6.

Zákon NR SR č.71/1967 Zb. o správnom konaní.

Zákon NR SR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch.

Zákon NR SR č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore.

Nariadenie ministra vnútra Slovenskej republiky o vykonávaní odbornej činnosti a znaleckej činnosti vo vednom odbore kriminalistika v Policajnom zbore č. 53/ 2008.

Nariadenie prezidenta Policajného zboru o objasňovaní a prejednávaní priestupkov v Policajnom zbore č. 7/2002.

Key words: inspection. crime scene investigation, offense, criminological technician, police officer

Summary

In this article, the authors try to analyze the current status and perspective of options of police officer by crime scene investigation of offense, mainly in ensuring criminological traces, which are important for clarify the offense. Crime scene investigation of offense is not only investigative techniques, but also one of the evidence referred in the Code of Criminal Procedure. Figures not only as an important basis for detecting crime, but its nature is also relevant for crime scene investigation of offense. This article was created on the basis of complaints of police work in order to open the discussion. The authors in the present issue even think of linking the evidence used by the administration and law enforcement.

*por. Mgr. Bc. Martin Laca
asistent Katedry kriminalistiky a forezných vied
Akadémia Policajného zboru v Bratislave,
Sklabinská 1, 835 17 Bratislava,
Slovenská republika
e-mail: martin.laca2@minv.sk*

*doc. JUDr. Jozef Meteňko, PhD.
vedúci Katedry kriminalistiky a forezných vied,
Akadémia Policajného zboru v Bratislave,
Sklabinská 1, 835 17 Bratislava,
Slovenská republika,
e-mail: jozef.metenko@minv.sk*

Recenzent: JUDr. Boris Löffler, PhD.